«Σημειώσεις σε φύλλα που πέφτουν» του Αγιάμπ Χαν-Ντιν στο Απλό Θέατρο

Η πορεία προς τη μοναξιά, η ανεπάρκεια των λέξεων...

ΜΗΤΕΡΑ και γιος. Χωρίς ονόματα. Σ' ένα επώδυνο ταξίδι μνήμης. Ο λόγος για το έργο του Αγιάμπ Χαν-Ντιν «Σημειώσεις σε φύλλα που πέφτουν» στο Απλό Θέατρο, σε σκηνοθεσία της Εφης Θεοδώρου.

Ένας νέος Άνδρας (ο γιος) επιστρέφει στο πατρικό σπίτι και ξαναβρίσκει τη Γυναίκα που τον γέννησε. Επιδιώκει να επικοινωνήσει μαζί της. Μόνο που το μυαλό της είναι πια βυθισμένο σε λήθαργο. Εκείνος αναδεύει αναμνήσεις, εκτοξεύει αγωνίες και παράπονα με ένα χειμαρρώδη, σχεδόν βάναυσο τρόπο.

Ο νευρικός βήχας, το συνεχές «καθάρισμα» της φωνής του, η αφύσικη ένταση που τον στοιχειώνει υποδηλώνουν την αγωνία του, αφού εν τέλει μιλάει στο κενό. Εκείνη, την περισσότερη ώρα, βρίσκεται βυθισμένη σε ένα ομιχλώδες σύμπαν. Ωστόσο, κάποια στιγμή, έρχεται σε επαφή με την πραγματικότητα και με το δικό της αποσπασματικό λόγο καταφέρνει να εκφράσει τα συναισθήματά της, να μιλήσει για όσα συνέβησαν στο παρελθόν και για όσα θα ήθελε να συμβούν τώρα.

Έστω και για τελευταία φορά.

Στο συγκινητικό έργο του ο Αγιάμπ Χαν-Ντιν, όπως και στο «Η Ανατολή είναι Ανατολή» («East is East») -πρόκειται για την πρώτη του συγγραφική απόπειρα, που γνώρισε μεγάλη επιτυχία (βραβεία John Whiting και Writers' Guild Awards), ενώ έγινε και ταινία βασισμένη στο σενάριό του- αντλεί το υλικό του από στοιχεία της προσωπικής του ζωής.

Στην προκειμένη περίπτωση αναφέρεται στη μητέρα του, που προσβλήθηκε από τη νόσο του Αλτσχάιμερ σε ηλικία 51 ετών και πέθανε τρία χρόνια αργότερα.

Ωστόσο, ο πακιστανικής καταγωγής αγγλόφωνος δραματουργός χρησιμοποιεί την ασθένεια μόνο ως έναυσμα, για να καταθέσει την επώδυνη πορεία του ανθρώπου που έρχεται αντιμέτωπος με την απώλεια του εαυτού ή του άλλου. Επιπλέον, δεν «ξεχνά» και εδώ να υπενθυμίσει έμμεσα τα κοινωνικοπολιτικά προβλήματα των μεταναστών στη Βόρεια Αγγλία - την περιθωριοποίηση, τη βία, τον άνισο αγώνα για επιβίωση, που και πάλι αποτελούν δικά του βιώματα.

Το κείμενο -μια ποιητική αλληγορία για τη μοναξιά, τη στέρηση της μνήμης, την ανεπάρκεια των λέξεων, την έλλειψη επικοινωνίας, το τέλος της ύπαρξης- στηρίζεται στην ουσία σε δύο μονόλογους, οι οποίοι δεν απαντούν ευθέως ο ένας στον άλλο. Τόσο το θέμα του όσο και η φόρμα και η ελλειπτική γραφή του (ιδιαίτερα στο θραυσματικό μονόλογο της μητέρας, που διαφοροποιείται ριζικά από αυτόν του γιου) παραπέμπουν στο Σάμουελ Μπέκετ.

Η ευαίσθητη παράσταση της Εφης Θεοδώρου και η προσεγμένη μετάφρασή της, σε συνδυασμό με την εξίσου ευαίσθητη μουσική του Νίκου Πλάτανου, ενεργοποιούν το ενδιαφέρον του θεατή. Η ίδια η σκηνοθέτρια και μεταφράστρια σημειώνει στο πρόγραμμα ότι μετέθεσε τη δράση του έργου από τον εξωτερικό χώρο ενός κήπου (γύρω από ένα σκουριασμένο παγκάκι, πάνω σε πεσμένα φύλλα) στο εσωτερικό ενός

σπιτιού υπό διάλυση, για να δώσει έμφαση στο στοιχείο της καταγραφής. Και συμπληρώνει: «Το "Σημειώσεις σε φύλλα που πέφτουν" έχει να κάνει με όσα δεν έχουν ειπωθεί, δεν μπορούν να ειπωθούν. Μπορούν όμως να αποτυπωθούν σε ένα βιβλίο, ημερολόγιο, σημειώσεις, σε φύλλα χαρτιού εν γένει. Όπως επίσης μπορούν να απαθανατιστούν μέσα από την εικόνα. Ο σκηνικός μας χώρος.»

Φωτογραφίες και μια μηχανή προβολής που γεμίζουν με μνήμες τους τοίχους, ελάχιστα έπιπλα υπό κατάρρευση, ένα πάτωμα -από το φουαγιέ μέχρι τη σκηνή- σπαρμένο με σημειώσεις σε φύλλα χαρτιού, συγκροτούν το σημαίνον, λιτό περιβάλλον που δημιούργησε ο Σωτήρης Στέλιος και φώτισε εύστοχα ο Σάκης Μπιρμπίλης.

Οι ηθοποιοί

Η απεγνωσμένη προσπάθεια της Γυναίκας να υπερβεί τις δυνατότητές της και να επανακτήσει τη μνήμη, προτού βυθιστεί ολοκληρωτικά στο σκοτάδι, αποτελεί το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του έργου. Και είναι σημαντικό που η Σοφία Σεϊρλή αποδίδει τις εύθραυστες αποχρώσεις αυτού του ρόλου χωρίς προσποίηση, με μέτρο, εξαιρετική λεπτομέρεια και εσωτερικό ρυθμό. Σέρνοντας τα βήματά της στη σκηνή, με βλέμμα έκπληκτο, σαν να ατενίζει για πρώτη φορά τον κόσμο, και εναλλάσσοντας εύγλωττες σιωπές με τραυματισμένες λέξεις, επιτυγχάνει μία από τις καλύτερες ερμηνείες της.

Αντίθετα, ο προσγειωμένος Άντρας, με λόγο στεγνό, επιθετικό και στερημένο ουσιαστικής οξύτητας, οδηγεί το Γιάννο Περλέγκα σε μια μονότονη -ίσως αδικαιολόγητη- οργή.

Παρ' όλ' αυτά, ο νέος, ταλαντούχος ηθοποιός αντιμετωπίζει με σθένος τις δυσκολίες ενός ανολοκλήρωτου ρόλου, στις οποίες θα σκόνταφταν ακόμα και έμπειροι συνάδελφοί του.

ΕΛΕΝΗ ΠΕΤΑΣΗ

13 Μαΐου 2005